Analiza zagrożeń, w tym identyfikacja miejsc, w których występuje zagrożenie dla bezpieczeństwa osób wykorzystujących obszar wodny do pływania, kąpania się, uprawiania sportu lub rekreacji na terenie **Kaszubskiego Parku Krajobrazowego**

Opracowała:
Katarzyna Sikorska
spec. ds. ochrony przyrody
Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych
Oddział Kaszubski Park Krajobrazowy
ul. PCK 1, 83-300 Kartuzy
tel./fax 58 685 32 97 lub 727 660 063
e-mail: kpk@pomorskieparki.pl
www.kpk.org.pl

Kartuzy, maj 2019

SPIS TREŚCI

1. Cel i podstawy prawne opracowania
2. Podstawy prawne działalności Kaszubskiego Parku Krajobrazowego oraz uwarunkowania udostępniania wód Parku dla turystyki i rekreacji
3. Miejsca, w których występuje zagrożenie dla bezpieczeństwa osób wykorzystujących obszar wodny do pływania, kąpania się, uprawiania sportu lub rekreacji
4. Zagrożenia dla osób przebywających na obszarach wodnych Kaszubskiego Parku Krajobrazowego
5. Kontakty alarmowe

1. Cel i podstawy prawne

Celem niniejszego opracowania jest analiza zagrożeń dla osób przebywających na obszarach wodnych Kaszubskiego Parku Krajobrazowego, w tym identyfikacja miejsc, w których występuje zagrożenie dla bezpieczeństwa osób wykorzystujących obszar wodny do pływania, kąpania się, uprawiania sportu lub rekreacji.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 656 ze zm.) zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wodnych polega w szczególności na:
1) dokonaniu, we współpracy z policją i działającymi na danym terenie podmiotami, o których mowa w art. 12 ust. 1, analizy zagrożeń, w tym identyfikacji miejsc, w których występuje zagrożenie dla bezpieczeństwa osób wykorzystujących obszar wodny do pływania, kąpania się, uprawiania sportu lub rekreacji;
2) oznakowaniu i zabezpieczeniu terenów, obiektów i urządzeń przeznaczonych do pływania, kąpania się, uprawiania sportu lub rekreacji na obszarach wodnych;
3) prowadzeniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa na obszarach wodnych, polegających w szczególności na:
a) oznakowaniu miejsc niebezpiecznych,
b) objęciu nadzorem, we współpracy z policją i podmiotami, o których mowa w art. 12 ust. 1, miejsc niebezpiecznych, w tym miejsc zwyczajowo wykorzystywanych do kąpieli,
c) uświadamianiu zagrożeń związanych z wykorzystywaniem obszarów wodnych, w szczególności prowadzeniu akcji edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży szkolnej;
4) informowaniu i ostrzeganiu o warunkach pogodowych oraz innych czynnikach mogących powodować utrudnienia lub zagrożenia dla zdrowia lub życia osób;
5) zapewnieniu warunków do organizowania pomocy oraz ratowania osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia.

Za zapewnienie bezpieczeństwa, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ww. ustawy, odpowiada (art. 4 ust. 2):
1) na terenie parku narodowego lub krajobrazowego - dyrektor parku,
2) na terenie, na którym prowadzona jest działalność w zakresie sportu lub rekreacji - osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi działalność w tym zakresie,
3) na pozostałym obszarze - właściwy miejscowo wójt (burmistrz, prezydent miasta) - zwani dalej "zarządzającym obszarem wodnym".
Zadania, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy, wykonywane przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) na obszarze, o którym mowa w art. 4 ust. 2 pkt 3, należą do zadań własnych gminy.

2. Podstawy prawne działalności Kaszubskiego Parku Krajobrazowego oraz uwarunkowania udostępniania wód Parku dla turystyki i rekreacji.

Powierzchnię, opis granic, cele ochrony oraz zakazy obowiązujące na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego, określa uchwała nr 147/VII/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 kwietnia 2011 r. Na podstawie §3. pkt. 13 ww. uchwały na terenie KPK obowiązuje **zakaz używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych**. Zakaz o którym mowa w § 3 pkt 13 nie dotyczy:
- używania łodzi o napędzie elektrycznym o mocy do 5 KM, z wyłączeniem jezior lobeliowych (Jez. Kamienne – gmina Kartuzy)
- statków jednostek ratowniczych,
- jednostek organizacyjnych właściciela wód lub urządzeń wodnych zlokalizowanych na wodach,
- inspektorów żeglugi śródlądowej,
- Państwowej i Społecznej Straży Rybackiej,
- promów w ciągu dróg publicznych,
- prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej,
- wykonywania zadań z zakresu ochrony przyrody przez Służbę Parku Krajobrazowego.

Ponadto zakaz nie dotyczy:
- wykonywania zadań wynikających z planu ochrony,
- wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa,
- prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym
- realizacji inwestycji celu publicznego

Dzisiejszy charakter sieci hydrograficznej na obszarze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego jest wynikiem działalności procesów związanych z ostatnim zlodowaceniem.
Wody powierzchniowe stanowią około 10% powierzchni Parku. Sieć rzeczna na terenie KPK jest dość słabo rozwinięta i ma charakter inicjalny (jest to charakterystyczne dla obszarów młodoglacjalnych). Obszar KPK jest obszarem źródliskowym dla takich rzek jak: Radunia, Wierzyca, Łeba i Słupia (w otulinie Parku).
Na obszarze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego łączna powierzchnia akwenów wodnych wynosi 3145 ha, co w zestawieniu z obszarem Parku określa jego jeziorność jako bardzo wysoką w skali Polski. Występuje tu 48 jezior o powierzchni powyżej 1 ha oraz około 500 zbiorników mniejszych od 1 ha.

Zestawienie największych jezior na terenie KPK przedstawiono w tabeli 1. Jeziora różnią się genezą, morfometrią oraz rozmieszczeniem. Największymi i najbardziej rozpowszechnionymi typami jezior są jeziora rynnowe o charakterystycznym wydłużonym kształcie, wyżłobione przez wody płynące pod lodowcem. Leżą one prostopadle do ciągów moren czołowych, mają znaczne głębokości i nierównomiernie ukształtowane dno np. system jezior Raduńsko – Ostrzyckich. Drugim typem jezior są jeziora moreny dennej, powstałe w wyniku nierównomiernej akumulacji lądolodu lub wytapiania się brył martwego lodu. Zwykle są rozległe ale płytkie, o rozbudowanej linii brzegowej np. jezioro Zamkowisko. Należy również wspomnieć o licznych zagłębieniach bezodpływowych powierzchniowo, które w centralnej części KPK zajmują ok. 45% powierzchni (Augustowski 1979).

Tabela 1

Zestawienie największych jezior na terenie KPK

Lp.	Jeziora	Powierzchnia jeziora (ha)	Głębokość maks. (m)	Szerokość maks. (m)	Długość linii brzegowej(km)
1	Raduńskie Dolne	737,2	35,4	1372	31,10
2	Raduńskie Górne	387,2	43,0	900	16,50
3	Ostrzyckie	308,0	21,0	760	19,00
4	Łapalickie	155,1	23,6	1210	6,47
5	Kamienickie	138,0	4,8	1000	6,80
6	Wielkie Brodno	134,1	15,7	675	6,96
7	Potęgowskie	133,3	8,8	520	10,10
8	Kłodno	120,1	38,5	985	6,05
9	Białe k.Chmielna	96,3	21,6	750	4,73
10	Patulskie	93,6	7,8	550	7,47

Źródło: Jańczak J.,1997. Atlas jezior Polski. Jeziora zlewni rzek Przymorza i dorzecza dolnej Wisły. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, tom 2

Jeziora są ważnym elementem Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Można wyróżnić tu dwie największe grupy jezior, które oprócz znaczenia krajobrazowego stanowią jeden z najważniejszych produktów turystycznych, są to Jeziora Potęgowskie oraz Jeziora Raduńskie.

Jeziora Raduńskie położone w centralnej części KPK tworzy zespół czternastu jezior: Stężyckie, Raduńskie Górne i Dolne, Kłodno, Białe, Rekowo, Brodno Małe i Wielkie, Ostrzyckie, Małe i Duże Bukrzyno, Patulskie, Dąbrowskie i Lubowisko. Jeziora te połączone biegiem Raduni tworzą tzw. „Kółko Raduńskie" o łącznej długości ok. 40 km. Sprzyja to rozwojowi różnych form turystyki i rekreacji, daje bardzo dobre możliwości żeglarskie, kajakarskie, kąpieliskowe i dobre warunki dla wędkowania.

Jeziora Potęgowskie położone w północno – zachodniej części Parku, na skraju Lasów Mirachowskich są drugą dużą grupą jezior. Jest ich w sumie dziesięć: Jezioro Potęgowskie (stanowi centralną część zbiornika wodnego), Czarne, Odnoga, Kłączno Duże, Kłączno Małe (zwane też Kocenkiem), Lubygość, Białe, Junno, Kamienickie i Święte. Również stanowią sprzyjającą bazę dla różnych form turystyki. Większość jezior wykorzystywana jest kąpieliskowo i wędkarsko. Na obszarze KPK znajdują się początkowe źródła dwóch największych rzek (Radunia i Łeba), które posiadają walory rekreacyjne ze względu na możliwości uprawiania kajakarstwa. Radunia w swoim górnym biegu przepływa przez siedem dużych jezior (Stężycie, Raduńskie Górne i Dolne, Kłodno, Małe i Wielkie Brodno, Ostrzyckie) dając doskonałe możliwości uprawiania turystyki kwalifikowanej. Rzeka Łeba biorąca swój początek z mokradeł koło Borzestowa, przepływa przez cztery jeziora (Długie, Wielkie, Reskowskie i Sianowskie), by na końcu wpłynąć do morza. Ze względu na niedużą szerokość, możliwości spływowe są trochę utrudnione ale malownicze krajobrazy te utrudnienia rekompensują.

Obszar Kaszubskiego Parku Krajobrazowego posiada bardzo dobre możliwości do rozwoju turystyki wodnej. Liczne jeziora i rzeki stanowią podstawę do uprawiania żeglarstwa, windserfingu, kajakarstwa, wędkarstwa. Najkorzystniejsze warunki dla uprawiania tych sportów są w centralnej i południowej części Parku. Ponieważ KPK jest obszarem chronionym, z oczywistych względów (strefa

ciszy) jest zakaz uprawiania turystyki motorowodnej na jeziorach w Parku (z pewnymi odstępstwami omówionymi poniżej).

Na obszarze KPK są cztery szlaki kajakowe, ale tylko jeden z nich całkowicie znajduje się w granicach Parku. Jest to najbardziej uczęszczany szlak wodny tak zwany „Kółko Raduńskie". Pozostałe szlaki kajakowe biorące początek na terenie Parku to: szlak Bukowiny, szlak Łeby i szlak Raduni. Żeglarstwo śródlądowe rekreacyjne i turystyczne znajduje coraz więcej zwolenników. Najlepsze możliwości żeglarstwa mają duże powierzchniowo jeziora: Jezioro Raduńskie Dolne, Raduńskie Górne, Ostrzyckie, Kłodno i Potęgowskie.

Coraz częściej spotykaną formą turystyki wodnej na jeziorach Parku jest windsurfing. Najlepsze warunki do uprawiania tej formy turystyki, tak jak dla żeglarstwa, mają duże powierzchniowo jeziora. Ocenę możliwości wybranych jezior dla poszczególnych form turystyki specjalistycznej zawiera tabela 2.

Tabela 2

Ocena możliwości wybranych jezior dla poszczególnych form walorów specjalistycznych

Jezioro	możliwości żeglarskie	możliwości kajakarskie	możliwości wędkarskie
Raduńskie Dolne	bardzo dobre	bardzo dobre	dobre
Raduńskie Górne	bardzo dobre	bardzo dobre	dobre
Ostrzyckie	bardzo dobre	bardzo dobre	dobre
Kłodno	bardzo dobre	bardzo dobre	dobre
Brodno Wielkie	dobre	bardzo dobre	dobre
Brodno Małe	średnie	bardzo dobre	dobre
Patulskie	dobre	dobre	dobre
Stężyckie	średnie	dobre	dobre
Łapalickie	dobre	dobre	dobre
Potęgowskie	bardzo dobre	bardzo dobre	dobre
Kamienieckie	dobre	dobre	dobre
Sianowskie	średnie	dobre	dobre
Dąbrowskie	średnie	dobre	dobre
Wielkie k/Miechucina	słabe	dobre	dobre
Długie k/Borzestowa	średnie	dobre	dobre
Lubowisko	słabe	dobre	dobre
Junno	średnie	średnie	dobre
Osuszyno	słabe	średnie	dobre
Kniewo	słabe	słabe	złe
Reskowskie	słabe	dobre	dobre
Białe k/Prokowa	średnie	dobre	dobre
Święte	słabe	dobre	dobre

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tylman K.,1996. Operat ochrony walorów rekreacyjnych Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Wydawnictwo Proeko, Gdańsk

3. Miejsca w których występuje zagrożenie dla bezpieczeństwa osób wykorzystujących obszar wodny do pływania, kąpania się, uprawiania sportu lub rekreacji

Każde miejsce może być potencjalnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa osób wykorzystujących obszar wodny do pływania, kąpieli, uprawiania sportu czy rekreacji (tabela 3). Zależy to przede wszystkim od świadomości i zachowania się osób korzystających z dóbr jakim jest obszar wodny i nadwodny oraz przestrzegania ustalonych norm bezpieczeństwa. Kąpielisko strzeżone oczywiście daje poczucie miejsca bardziej bezpiecznego do aktywnego wypoczynku niż „dzika plaża", ale trzeba zawsze pamiętać, że bezpieczeństwo głównie zależy od nas samych. Nad licznymi jeziorami KPK jest zaledwie kilka zagospodarowanych i strzeżonych kąpielisk gminnych (wykaz poniżej), większość to po prostu miejsca wykorzystywane do kąpieli, często bez jakiegokolwiek zagospodarowania. Przez „*kąpielisko*"(według Prawa Wodnego) *rozumie się wyznaczony przez radę gminy wydzielony i oznakowany fragment wód powierzchniowych, wykorzystywany przez dużą liczbę osób kąpiących się, pod warunkiem że w stosunku do tego kąpieliska nie wydano stałego zakazu kąpieli; kąpieliskiem nie jest: pływalnia, basen pływacki lub uzdrowiskowy, zamknięty zbiornik wodny podlegający oczyszczaniu lub wykorzystywaniu w celach terapeutycznych, sztuczny, zamknięty zbiornik wodny, oddzielony od wód powierzchniowych i wód podziemnych;)*.

A. Zabezpieczenie wypoczynku na wyznaczonych kąpieliskach w gminie Stężyca*

miejscowość	**adres**	**pomosty**	**strzeżone tak/nie**	**ilość ratowników**	**środki ratownicze**
Stężyca	„Stężyca" ul. Raduńska	tak	tak	2	Koła ratunkowe, rzutki, apteczka, łódź ratunkowa
Gołubie	„Gołubie" ul. por.J. Dambka	tak	tak	2	Koła ratunkowe, rzutki, apteczka, łódź ratunkowa

B. Zabezpieczenie wypoczynku na wyznaczonych obszarach wodnych w gminie Somonino*
Urząd Gminy w Somoninie nie wyznaczył miejsc do kąpieli jak i kąpielisk.

C. Zabezpieczenie wypoczynku na wyznaczonych kąpieliskach w gminie Chmielno*

miejscowość	**adres**	**pomosty**	**strzeżone tak/nie**	**ilość ratowników**	**środki ratownicze**
Chmielno	ul. Grodzisko	tak	tak	2	Koła ratunkowe, rzutki, apteczka, łódź ratunkowa

*****Dane od Głównego Specjalisty ds. Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego w Starostwie Powiatowym w Kartuzach, 2018

Inne wybrane miejsca do kąpieli:

1. Jezioro Kłodno

1.1 Plaża przy ul. Grodzisko – kąpielisko strzeżone, pomost
1.2 OW Relax – pomost, miejsce wykorzystywane do kąpieli, wędkowanie
1.3 OW Krefta- pomost, kąpielisko strzeżone, wypożyczalnia sprzętu wodnego
1.4 OW Bachus- miejsce wykorzystywane do kąpieli, pomost, wypożyczalnia sprzętu wodnego
1.5 OW Tamowa- - miejsce wykorzystywane do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu wodnego, pomost, przystań
1.6 Zawory – przystań kajakowa
1.7 Chmielonko – przystań kajakowa
1.8 Chmielno „U Chłopa" – pomost, przystań, miejsce do kapieli
1.9 Chmielno „Park Kamienny" – pomost, przystań
1.10 Chmielno „Wichrowe wzgórze" – pomost, wypożyczalnia sprzętu wodnego, miejsce do kąpieli
1.11 Chmielno – za szkołą – pomost, miejsce do kąpieli

2. Jezioro Łapalickie

2.1 Garcz – pomost, miejsce do kąpieli, wędkowanie
2.2 Łapalice – „Agrojeziorak" – wypożyczalnia sprzętu wodnego

3. Jezioro Białe

3.1 Chmielno, OW Szuwarek – pomost, wypożyczalnia sprzętu wodnego
3.2 Chmielno, OW Świt, 2 pomosty, wypożyczalnia sprzętu wodnego

4. Długie Jezioro

4.1 Borzestowo- miejsce do kąpieli

5. Jezioro Wielkie

5.1 Miechucino- park rekreacyjny – miejsce do kąpieli
5.2 Miechucino – „Kaszubskie Nuty" – pomost, wypożyczalnia sprzętu, miejsce do kąpieli

6. Jezioro Raduńskie Dolne

6.1 Kaszubski Klub Żeglarski Dulka – przystań kajakowa, żeglarska, miejsce do kąpieli
6.2 Sznurki – „Kaszubski Dworek" – pomost, wędkowanie, miejsce do kąpieli wodnych
6.3 Łączyno, OW Uniwersytetu Gdańskiego – pomost, wędkowanie
6.4 Łączyno, OW Modrok – przystań, pomost, wypożyczalnia sprzętu wodnego, miejsce do kąpieli, wędkowanie

7. Jezioro Ostrzyckie

7.1. Ostrzyce „Lakeside" – miejsce do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu
7.2 Ostrzyce „U Pelplińskich"- miejsce do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu
7.3 Ostrzyce, OW Ostrzyk – pomost, wypożyczalnia sprzętu wodnego
7.4 Ostrzyce, Stolemek – pomost, miejsce do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu wodnego, rejsy statkiem
7.5 OW Wieżyca – pomost, miejsce do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu wodnego, wędkowanie
7.6 Krzeszna Ośrodek szkoleniowo –wypoczynkowy PGE- pomost, miejsce do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu wodnego, wędkowanie
7.7 Kolano „Przystań Nuta" - pomost, miejsce do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu wodnego, wędkowanie
7.8 OW Rusałka - pomost, miejsce do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu wodnego, wędkowanie

8. Jezioro Bukrzyno Duże
8.1 Czapielski Młyn - pomost, miejsce do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu wodnego, wędkowanie

9. Jezioro Patulskie
9.1 Pierszczewko – pomost, miejsce do kąpieli

10. Jezioro Raduńskie Górne
10.1 Borucino – miejsce do kąpieli
10.2 OW Sosnówka – pomost, miejsce do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu wodnego
10.3 OW Adler Kaszuby- miejsce do kapieli
10.4 Stężyca – pomost, przystań, wypożyczalnia sprzętu wodnego
10.5 Stężyca – pomost, plaża

11. Jezioro Małe Brodno
11.1 Ręboszewo – wieś - pomost, miejsce do kąpieli
11.2 Ręboszewo – pomost, miejsce kąpieli

12. Jezioro Brodno Wielkie
12.1 Centrum Sportów Wodnych i Promocji Regionu – przystań , pomost, wypożyczalnia sprzętu wodnego

12. Jezioro Sianowskie
12.1 Sianowo – miejsce do kąpieli

13. Jezioro Junno
13.1 Kamienica Królewska – miejsce do kąpieli

14. Jezioro Święte
14.1 OW Na Gwizdówce – pomost, miejsce do kąpieli, wypożyczalnia sprzętu wodnego

15. Jezioro Kamienieckie
15.1 Uczniowski Klub Sportowy Wiking – przystań, wypożyczalnia sprzętu wodnego

16. Jezioro Zamkowisko
16.1 miejsce do kąpieli

17. Jezioro Kniewo
17.1 miejsce do kąpieli

18. Jezioro Dąbrowskie
18.1 Waldtour Revita – pomost, miejsce do kąpieli

4. Zagrożenia dla osób przebywających na obszarach wodnych Kaszubskiego Parku Krajobrazowego

Obszary wodne KPK charakteryzują się znacznymi możliwościami do przyjęcia dużych ilości turystów aktywnie spędzających czas nad i na wodzie. W okresie letnim jeziora KPK są licznie odwiedzane przez wodniaków, miłośników kąpieli, wędkarzy itp. Podkreślić należy również wzrost popularności i liczby ludzi wykorzystujących wody jezior KPK do uprawiania zimowych kąpieli – tzw. morsowania. Godne uwagi jest też to, że pomimo wzrostu liczby korzystających z zimowych kąpieli ludzi nie zwiększyła się liczba utonięć w czasie zimy z tego powodu.
Podczas korzystania z kąpieli i wchodzenia do wody spotkać możemy się między innymi z następującymi sytuacjami i czynnikami stwarzającymi potencjalne zagrożenie dla życia i zdrowia:
brak umiejętności pływania, wchodzenie do wody pod wpływem alkoholu lub środków odurzających, szok termiczny spowodowany zbyt szybkim ochłodzeniem rozgrzanego przez słońce ciała, skurcz, skoki do wody bez uprzedniego rozpoznania dna, nieznajomość przybrzeżnego ukształtowania dna jeziora, brawura, zbyt duża pewność siebie i popisywanie się, bezmyślność, niestosowanie się do zaleceń ratownika, niezachowanie odpowiedniej ostrożności przy i na sprzęcie wodnym, nie zachowanie podstawowych środków bezpieczeństwa i ostrożności, nieprawidłowe korzystanie ze sprzętu wodnego oraz ignorowanie obowiązku pływania na sprzęcie wodnym z kapokiem, nagłe załamanie pogody, wchodzenie do wody bezpośrednio po posiłku. Zimą największym zagrożeniem dla wędkarzy i nie tylko jest bezmyślne wchodzenie na zbyt cienką pokrywę lodową oraz przy wędkowaniu spod lodu wiercenie otworów zbyt blisko siebie, co prowadzi do pęknięcia lodu.

5. Kontakty alarmowe

1. Kartuskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe – prezes Leszek Krefta, e-mail: lech.krefta@wp.pl , tel. 58 681-42-82
2. Szpitalny Oddział Ratunkowy - Kartuzy ul. Floriana Ceynowy 7 – tel. 58 685 48 01
3. Centrum Powiadamiania Ratunkowego - 999 lub 112
4. Komenda Powiatowa Policji w Kartuzach – ul. Sambora 41, tel. alarmowy 997, 112 tel.58 685 22 22, e-mail: kppkartuzy@pomorska.policja.gov.pl
5. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kartuzach – ul.3 Maja 16a - tel. 58 681 13 58, tel. alarmowy 998, tel. alarmowy dla osób niesłyszących poprzez SMS na numer: 781-900-998
6. OSP Chmielno – ul. Garncarska 1
7. OSP Borzestowo - Borzestowo 182, e-mail**:** andrzej-brylowski@wp.pl
8. OSP Brodnica Górna, ul. Kartuska 11a, e-mail: kremar67@wp.eu
9. OSP w Gołubiu - ul. Sambora II 9, e-mail: stezyca@grene.pl
10. 9.OSP w Goręczynie, ul. Kasztelańska 63a, e-mail: blazejplichta@gmail.com, www.osp.naszinernet.com

11. OSP w Kamienicy Królewskiej, ul. Królewska 10, e-mail: sierakowice-m1g1@wp.pl
12. OSP w Kaplicy, Kaplica 12, e-mail: pwweda@op.pl
13. OSP w Kartuzach, w ul. 3 Maja 16a, E-mail: kazio.trepczyk@wp.pl
14. OSP w Kożyczkowie - Kożyczkowo 56, e-mail: ospkozyczkowo998@wp.pl
15. OSP w Łapalicach - ul. Chmieleńska 11, e-mail: andrjuprezes@wp.pl
16. OSP w Miechucinie - ul. Kartuska 15, e-mail: swantke@wp.pl
17. OSP w Mirachowie - ul. Szkolna 5, e-mail: mariusz.skierka91@wp.pl
18. OSP w Mojuszu - Mojusz 23, e-mail: jan.stachnik@o2.pl
19. OSP w Nowych Czaplach - Nowe Czaple 66a, e-mail: areszka14@wp.pl
20. OSP w Ostrzycach - ul. Kasztelańska 25, e-mail: info@hotelostrzyce.pl
21. OSP w Reskowie - Reskowo 51, e-mail: t.treder@spec-pec.pl
22. OSP w Somoninie - ul. Ceynowy 1a, e-mail: rbutowski@op.pl
23. OSP w Staniszewie - Staniszewo 38a, e-mail: drywa1977@wp.pl
24. OSP. w Stężycy - ul. 9 Marca 6, e-mail: danuta.trun@onet.pl
25. OSP w Szymbarku - ul. Długa 16, e-mail: andrzejzaborowski@op.pl
26. OSP w Zaworach - Zawory 4a, e-mail: krzysio.bela@wp.pl
27. OSP w Stężycy - ul. Lecha Wałęsy 32, e-mail: star244gbam@o2.pl
28. Kaszubski Park Krajobrazowy, ul. PCK 1 , e-mail: kpk@pomorskieparki.pl, tel. 58 685 32 97, kom. 727 660 063
29. Starostwo Powiatowe w Kartuzach – ul. Dworcowa 1, tel. 58 685 33 43, e-mail: powiat@kartuskipowiat.com.pl
30. Urząd Miejski w Kartuzach – ul. Hallera 1, tel. 58 694 52 00
31. Urząd Gminy w Chmielnie – ul. Gryfa Pomorskiego 22, tel. 58 685 68 68
32. Urząd Gminy w Stężycy – ul. ul. Parkowa 1, tel. 58 882-89-40, 58 882-89-41, e-mail: stezyca@gminastezyca.pl
33. Urząd Gminy w Somoninie – ul. Ceynowy 21, tel. (58) 684-11-21, email: ug@somonino.pl
34. Urząd Gminy w Sierakowicach – ul. Lęborska 30, tel. 58 6819500, 58 6819501, e-mail: sierakowice@sierakowice.pl
35. Urząd Gminy w Linii – ul. Turystyczna 15, tel. 58 676 85 82, e-mail: kancelaria@gminalinia.com.pl

Literatura

1. Jańczak J.,1997. Atlas jezior Polski. Jeziora zlewni rzek Przymorza i dorzecza dolnej Wisły. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, tom 2

2. Tylman K.,1996. Operat ochrony walorów rekreacyjnych Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Wydawnictwo Proeko, Gdańsk

3. Augustowski B.,praca zbiorowa,1979. Pojezierze Kaszubskie. Wydawnictwo Ossolineum, Gdańsk